

и преводачите на нашата литература в Чехословакия също не са малко. В своето изказване на конференцията Дана Хронкова изтъкна, че българистите в Чехословакия полагат усилия за най-удачно представяне на върховите постижения в литературата, чрез многобройни публикации запознават читателите с процесите в съвременното българско изкуство. Тя съобщи, че в дните на юбилейната годишнина в Прага е излязъл сборникът „Южен вятър“, в който са представени десет съвременни български поети.

Тереса Домбек (Полша) посочи многобройните преводи на книги от български автори, появили се в нейната родина през последните години, и стремежът на преводачите да събудят интерес към най-ярките явления. Тя повдигна и един съществен въпрос — за съобразяването с особеностите и вкуса на публиката в различните страни, както и за трудностите на преводачите на поезия. Т. Домбек се спря на сборника „Из българската поезия“, високо оценен от критиката и читателите в Полша. Поетът от Краков Ян Зих е успял да представи успешно някои от най-изтъкнатите български поети, но не се е стремил да постигне изчерпателност и пълнота, а е превеждал само стихотворения, които хармонизират с неговата творческа нагласа. Той е проявил предпочитание главно към поезия, наситена с размисъл, с философска проблематика и сборникът звучи като цялостна, самостоятелна книга. Според изтъкнатата българистка от Полша налучканият от Ян Зих път е плодотворен. Преводачът дава чрез своето претворяване по-богата и убедителна представа за постиженията на една литература, отколкото всяка служебно съставена антология, която застъпва всички стилнови насоки, но рядко има звучене на оригинална поезия.

Петер Юхас (Унгария) сподели свои наблюдения върху възприемането на българската култура в неговата родина през различни периоди, като изтъкна пренебрежението към малките европейски литератури преди войната и постепенно изживяване на този предразсъдък след това. В Унгария са представени почти всички най-значителни произведения на българските писатели — класици и съвременни, издадени са също история на българската литература и много антологии с поезия и с разкази. След един период на спадане на интереса към българската

книга поради превеждането на посредствени произведения сега вече имената на немалко български писатели са добре познати на унгарската публика. П. Юхас посочи добри прием, който са имали в последните години творби от Ем. Станев, Й. Радичков, Бл. Димитрова, Н. Хайтов, Л. Дилов, Г. Стоев и др.

Част от изказването на Петер Юхас бе посветено на проблема за взаимните връзки и влияния между българската и унгарската литература през последните десетилетия. Според него българският фолклор има значаен на роль при формирането на поетическия облик на един от най-големите унгарски поети днес — Ласло Наги, а чрез него някои особености на българската народна песен са оказали силно влияние и върху цяла вълна от млади поети. Според Юхас в момента това въздействие е осезаемо и има по-активна роль, отколкото върху съвременните български млади поети.

Почти всички участници в конференцията се застъпиха за по-тясна интеграция между българистите от чужбина с колегите им, които работят в наши научни институти. Изказаха се мнения за по-добра координация, съвместни изследвания и др., за да се използват по-рационално силите. Проведената конференция се оцени също като едно звено от тази интеграция.

Конференцията „Актуални проблеми на съвременната българска литература“ бе повод да се направи равностметка на постигнатото от българистите в чужбина. Особено забележим е приносът за многобройната група от учени и преводачи в СССР, където вече има специалисти по отделни периоди или родове литература.

Все още се чувства липса на достатъчно целенасочена пропаганда на най-хубавото от съвременната българска книжнина, както и на превежданите в чужбина произведения. Участниците в конференцията споделиха своя опит и подчертаха увереността си, че в бъдеще постиженията на новата българска литература ще намират все по-широко място и ще завоюват все по-трайно вниманието на читателската публика в много страни.

Конференцията премина в атмосфера на искрена загриженост за по-добро представяне на нашата литература, на обич към езика ни и на другарско сътрудничество.

Й. А.

## СЪВЕЩАНИЕ НА ТЕКСТОЛОЗИ-СЛАВИСТИ

През последните двадесет години научната работа в областта на славянската филология в целия свят се координира и ръководи от Международния комитет на слависти.

Към този комитет са изградени двестнадесет специализирани комисии, чрез които се осъществява международното научно сътрудничество при разработката на



особено важни и актуални проблеми. Една от най-дейните сред тях е Едиционно-текстологическата комисия, учредена още през 1958 г. по време на четвъртия славистичен конгрес в Москва. В нея участвуват представители от дванадесет страни: Австрия, България, ГДР, ГФР, Италия, Полша, Румъния, СССР, Унгария, Франция, Чехословакия и Югославия. От своето създаване до днес тази комисия се ръководи от известния полски литературовед и текстолог акад. Конрад Гурски; неин зам.-председател е акад. Д. С. Лихачов (СССР), а секретар — проф. Збигнев Голински (Полша). Българските учени са представени тук от акад. Петър Динеков и чл.-кор. Кирил Мирчев.

Основната форма на работа в Едиционно-текстологическата комисия са провежданите периодично научни съвещания, на които се обсъждат актуални теоретични проблеми на текстологията или се обменя опит и информация за постиженията в текстологическата работа. През изминалите шестнадесет години са проведени девет такива съвещания. Последното от тях се състоя в нашата столица от 14 до 18 октомври 1974 г. То беше организирано от Института за литература при Българската академия на науките.

В работата на съвещанието взеха участие изтъкнати учени от чужбина: акад. К. Гурски и проф. З. Голински от Полша, проф. А. Данти и А. Костова от Италия, проф. П. Олтяну от Румъния, проф. З. Хавранкова от Чехословакия, проф. С. Суботин от Югославия, както и голям брой български учени, между които: акад. П. Динеков, акад. Г. Цанев, ст. н. сътр. Т. Жечев, проф. Б. Ст. Ангелов, проф. К. Куев, проф. Н. Дилевски, проф. В. Велчев, проф. Д. Иванова-Мирчева, Хр. Кодов, М. Янакиев, Д. Леков, М. Цанева, Б. Велчева, Цв. Унджисева, Ел. Георгиева, А. Минчева, Св. Николова, Ст. Кожухаров, Ил. Тодоров, С. Баева, Л. Минкова, Б. Николаев и др. Към работата на съвещанието проявиха интерес много научни сътрудници от Института за литература и Института за български език при БАН, преподаватели от Софийския университет „Кл. Охридски“, от Търновския университет „Братя Кирил и Методий“, от Висшия педагогически институт — гр. Шумен, издателски работници и др.

Съвещанието беше открито от акад. Владимир Георгиев, председател на Българския комитет на славистите и директор на Единния център за наука и подготовка на кадри по език и литература при БАН. След това бяха проведени четири работни заседания, ръководени съответно от ст.н.сър. Т. Жечев, директор на Института за литература при БАН, акад. К. Гурски, акад. Г. Цанев и проф. Ст. Суботин. По време на тези заседания бяха прочетени общо 16 доклада.

Според тематиката си включените в дневния ред доклади могат да се разпределят на три групи: а) доклади, в които се разглеждат

теоретични проблеми на текстологията; б) доклади, посветени на текстологически въпроси във връзка с проучването и издаването на средновековни славянски текстове; в) доклади, в които се изясняват проблеми, свързани с издаването на текстове от националните славянски literaturi. Необходимо е да се отбележи, че както при всички предшествуващи съвещания на Едиционно-текстологическата комисия, страната-домакин бе представена с повече доклади.

Сред докладите с теоретичен характер най-голям интерес предизвикаха докладът на акад. К. Гурски „Речникът на езика на писателя като помощен извор за текстологията на неговите произведения“ и докладът на акад. П. Динеков „Текстология и литература на историята“. Основавайки се на примери от творчеството на Мицкевич, акад. К. Гурски обоснова идеята, че речникът, построен върху материал от цялостното творчество на един писател, може в значителна степен да подпомогне работата по установяване на критически текст на неговите произведения. Той изтъкна, че в подготвяното сега критическо издание на произведенията на Мицкевич са внесени 93 поправки в текста благодарение на възможността да се използва речникът на писателя в текстологическата работа. Несъмнено това е нов и извънредно интересен проблем в теорията на текстологията. В доклада на акад. П. Динеков бяха анализирани различните аспекти на взаимоотношенията между текстология и литературна история върху основата на богати наблюдения от текстологическата практика в областта както на старата, така и на новата българска литература. Тук по най-убедителен начин беше посочено значението на текстологическите изследвания за литературно-историческата наука. Към същата група следва да бъде отнесен докладът на Ел. Георгиева „Пунктуация и авторски замисъл“, където чрез примери от произведенията на различни български писатели беше подчертана необходимостта от предварително проучване на историята на пунктуационната система във връзка с подготовката на научни издания, както и докладът на Ил. Тодоров „Проблемът за автоматизацията в текстологическите изследвания“, който имаше за цел да разгледа възможностите за употреба на електронноизчислителните машини в текстологическата работа.

Най-голяма беше групата на докладите, в които се разглеждаха текстологически проблеми на средновековните славянски literaturi. Два от тези доклада — на проф. Н. Дилевски „Българският език и неговите диалекти и староруската текстология“ и на проф. А. Данти „Към изучаване на ръкописната традиция на „Задонщина“ — бяха посветени на интересни въпроси от текстологията на старата руска литература. Проф. Н. Дилевски изтъкна значението на българския език за отстраняването на някои наслоени грешки



или за тълкуването на неясни места в староруските текстове, а проф. А. Данти разгледа в нова светлина извънредно важния въпрос за първоначалния текст на едно от най-интересните произведения на старата руска литература. В доклада на Хр. Кодов „Византийско-славянски текстологични и литературно-исторически проблеми“ беше посочено значението на някои преводни славянски текстове за възстановяване на унищожени гръцки оригинали. В своя доклад „Ръкописната традиция на „Азбучната молитва“ А. Косова се спира на няколко спорни места от текста на това забележително произведение на старата българска литература. С интерес бяха посрещнати докладите на Б. Велчева „За изданията на Добромировото евангелие“ и на А. Минчева „За текста на листа на Гилфердинг“. Първият от тях аргументира необходимостта от критическо издание на текста въпреки наличието на фототипно издание, а във втория бяха изказани нови съображения за установяване на авторството: подкрепена бе хипотезата на А. Вайан, че автор на текста е Константин-Кирил, а не Йоан Екзарх. В доклада на П. Олтяну „Лингвистични критерии в изучаването на филиацията на някои паренетикомилетични славяно-румънски произведения“, изграден върху езикови наблюдения над важни творби на старата румънска литература, бе изтъкната необходимостта да се изследват славянските източници на тези творби при установяване на техните текстове. Последните два доклада от тази група — на Св. Николова „Текстологически проучвания на славянските патерици — проблеми и перспективи“ и на Ст. Кожухаров „Текстологическите проучвания на преводните химнографски сборници като източник на данни за традиционно произношение“ — разгледаха интересни текстологически въпроси на старобългарските преводни произведения. Св. Николова се спира върху задачите на бъдещите изследвания, като подчерта необходимостта да се разграничат няколко етапа в текстологическата работа, а Ст. Кожухаров посочи запазването в късни текстове на някои архаични езикови форми, установени в резултат на текстологически анализ.

Към третата група се отнасят докладите на проф. З. Хавранкова „Към проблемати-

ката на развитието на словашките приказки на Б. Немцова като литературно произведение“, на Д. Леков „Ролята на атрибуцията при изясняването на идейно-творческите позиции на българските възрожденски писатели“ и на Цв. Унджиева „Някои въпроси около текста на Ботевите стихотворения“. В първия от тези доклади беше посочен един интересен случай на взаимодействието между фолклор и литература — как извършената от чешката писателка Божена Немцова литературна обработка на словашки фолклорни текстове след обнародването си прониква във фолклорната традиция и оказва въздействие върху развитието на текста. В доклада на Д. Леков чрез няколко интересни примера от творчеството на българските възрожденски писатели беше подчертано значението на атрибуцията за правилната оценка на идеологията на писателите и за по-точното определяне на тяхното място в историко-литературния процес. Цв. Унджиева се спира в своя доклад на въпроса за редакторската намеса в текста на Ботевите произведения: приживе на поета — от страна на П. Р. Славейков и Л. Каравелов, а след неговата смърт — от някои редактори на неговите съчинения.

В разискванията по докладите взеха участие акад. П. Динеков, акад. К. Гурски, проф. П. Олтяну, проф. В. Велчев, проф. Д. Иванова-Мирчева, доц. М. Янакиев, С. Баева, Л. Минкова и Б. Николаев.

След като приключи деловата работа на съвещанието, беше насрочено организационно заседание на Едиционнотекстологическата комисия, на което бяха определени следните три теми като основа за предстоящата работа на Едиционнотекстологическата комисия: а) история на пунктуацията в славянските езици с оглед на текстологическата практика; б) теоретическа разработка на проблемите на коментара и критическия апарат в научните издания; в) типове издания на литературните произведения. За организиране на поредното съвещание бяха направени предложения от представителите на румънските и полските слависти.

Ил. Т.